

Prosjektplan besøksstrategi for Stabbursdalen nasjonalpark og landskapsvernområde

Innhold

1 Målsetning og forventninger	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Prosjekt mål	4
2 Kunnskapsgrunnlag.....	5
3 Interessenter.....	7
4 Metodikk og medvirkning	7
5 Organisering og roller.....	8
6 Tidsplan og milepæler	9
7 Finansieringsplan.....	10
8 Kritiske suksessfaktorer.....	11
9 Veien videre	11
10 Definisjoner	12

1 Målsetning og forventninger

Formålet med å ha en besøksstrategi er å få en samlet besøksforvaltning for Stabbursdalen nasjonalpark og landskapsvernområde.

Gjennom arbeidet skal man sikre natur- og kulturverdiene i verneområdene, samtidig som området skal kunne brukes til aktiv reindrift og friluftsliv. Det økende fokus på besøksforvaltning skal ha som mål å gi en bedre opplevelse for de besøkende. Dette kan samlet sett være med å bidra til flere muligheter for lokal verdiskapelse knyttet til verneområdene.

1.1 Bakgrunn

Med økende interesse for naturbasert turisme har Klima- og miljødepartementet vedtatt at alle nasjonalparker i Norge skal ha egne besøksstrategier innen 2020 (Meld. St. 18 (2015-2016) - Friluftsliv). De nasjonale målsetningene for merkevarestrategien er:

- flere besøkende
- større verdiskaping
- god forvaltning av naturverdiene

Vedtekter for nasjonalparkstyret for Stabbursdalen, pkt. 8.2. sier følgende om skjøtsel og besøksforvaltning:

«Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrig reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter».

Nasjonalparkstyrets primære oppgave er å sikre en god forvaltning av de vernede områdene for å ta vare på natur- og opplevelsesverdiene på lang sikt. I Stabbursdalen har vi samisk reindrift som er en viktig stedegen næring som det bør tas hensyn til under vurderingen av områdets framtidige bruk.

Miljødirektoratet har laget en veileder (M-415-2015) for besøksforvaltning i norske verneområder. Planen er at besøksforvaltning skal være et verktøy som forvaltningen bruker for å sikre at naturverdiene blir tatt vare på og forstått, samtidig som besøkende til verneområdet skal få best mulig opplevelse og lokal verdiskapning blir størst mulig.

Besøksstrategien er også en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten skal gjennomføre tiltak i forhold til de satte målene innenfor verneområdene.

Besøksstrategien skal vise til tiltak som er påkrevd for å:

- ta vare på verneverdiene i verneområdene og natur- og kulturverdiene i randsona
- gi de besøkende en god opplevelse
- legge til rette for verdiskapning i lokalsamfunnene rundt verneområdene

Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn o.l.) som er nødvendig for å gjennomføre dette.

En effektiv besøksstrategi forutsetter at forvaltningsmyndigheten ser verneområdene i sammenheng med områdene rundt, da bruken av verneområdene påvirkes av arealforvaltningen i nærområdene. Ved å ha en godt utarbeidet besøksstrategi forventes det at man kan få gjennomført gode tilretteleggings- og informasjonstiltak for de besøkende, som ivaretar både verneinteressene og interessene for stedegne naturbaserte næringer. I tillegg skal dette kunne være et positivt bidrag til næringsutvikling i bygdene rundt. Det er ikke lagt opp til etablering av næringslivsbedrifter o.l. inne i verneområdene.

Forvaltningsplanen for Stabbursdalen nasjonalpark og landskapsvernområde er under arbeid, og besøksstrategien kommer til å være som et vedlegg i denne planen. For Stabbursdalen er det naturlig å utarbeide besøksstrategien som et frittstående prosjekt. Problemstillingene i forvaltningsplanen vil være et godt grunnlag å starte arbeidet med besøksstrategi på.

Merkevarestrategien for Norges nasjonalparker ble lansert av Miljødirektoratet i 2015 og legger føringer for nasjonalparkforvaltninga sin eksterne kommunikasjon. Besøksstrategien skal bygge på den nye merkevarestrategien til norske verneområder. Dette vil prege all bruk av informasjonsmateriell og tilrettelegging for besøk i verneområdene. Det skal jobbes for å oppnå høy kvalitet på informasjon og tilrettelegging.

1.2 Prosjekt mål

Mål for verneverdiene

- Ta vare på, øke kunnskapen om og styrke verneverdiene
- Ta vare på, registrere nye, øke kunnskapen om og undersøke muligheten for synliggjøring av utvalgte kulturminner i verneområdene
- Ta vare på reindrift som naturbasert næringsutøvelse i verneområdene
- Prioritere tiltak i sårbare områder med høye besøkstall
- Implementere merkevarestrategien for Norske nasjonalparker og samordne formidlinga med Stabbursnes Naturhus og Museum

Mål for reiselivet og besøkende

- Øke kvaliteten på besøksforvaltningen
- Gjøre reiselivet og besøkende mer opplyste om verneverdiene

- Legge til rette for samarbeid mellom reiseliv og verneforvaltningen
- Ivareta utøvelse av jakt, fiske og friluftsliv

Mål for lokalsamfunnet

- Bidra til å skape stolthet og begeistring for verneområdene hos lokalbefolkningen
- Bidra til å kunne øke lokal verdiskapelse i bygdene tilknyttet verneområdene

2 Kunnskapsgrunnlag

En viktig forutsetning for arbeidet med besøksstrategien er å skaffe godt nok kunnskapsgrunnlag om hvor sårbar området er for bruk. Både kunnskap om eksisterende bruk og kunnskap om naturgrunnlaget må innhentes. Kunnskapen må være av en kvalitet som gir informasjon om et område kan brukes eller om bruken må endres i tid og rom. Om det kommer frem behov for differensiering/sonering bør man lage en plan for en slik tilpasning som en del av besøksstrategien. Parallelt med besøksstrategi bør man vurdere mulige bevaringsmål som kan brukes som en del av overvåkingen av verneverdiene over tid, for å sikre kontroll over utviklingen for naturtyper eller arter som kan være utsatt for ødeleggelse eller forstyrrelse pga. ferdsel og aktivitet.

I Stabbursdalen har den regionale og lokale bruken lange tradisjoner, samt at man har kunnskap om høste- og sankekultur, jakt- og fiske og reindriftsnæring. Dette vil være en viktig tilførsel til kunnskapsgrunnlaget. Kunnskap om verneverdiene, reiselivsnæringen og de besøkende er også et viktig grunnlag for å kunne utarbeide en besøksstrategi. I tillegg er bevaring av kulturminner en del av verneformålet, og kunnskap om disse vil være et nødvendig grunnlag for en besøksstrategi.

Når det gjelder kunnskap om brukerne kan en del av dette kan skje gjennom dialog med reindrifta, grunneiere, bygdelag og turistforeningene ol. I tillegg vil det være behov for å gjennomføre mer omfattende brukerundersøkelser. Når det gjelder områdenes sårbarhet er det viktig å gjøre en helhetlig vurdering av påvirkningen på verneområdet med tanke på slitasje og erosjon, og ytre påvirkning på habitat og økosystem, sensitive arter, samt kulturminner. Eksisterende kunnskap fra ulike databaser, kartlegginger og studier fra området bør systematiseres og supplert med noen nye kartlegginger og feltundersøkelser.

Arbeidet med besøksstrategien vil gjennom flere kartlegginger innhente kunnskap om:

- verneområdenes sårbarhet; slitasje og erosjon, naturtyper, biomangfold, arter og kulturminner
- verneområdets besøkende; antall, omfang og områdebruk - hvem er de, hvorfor er de her, hva oppsøker de og hva ønsker de?
- reiselivsbedrifter tilknyttet verneområdet - hvor viktig er verneområdene for dem og hvilke ønsker og behov har de?
- grunneiernes og lokalsamfunnenes ønsker og behov knyttet til framtidig besøksforvaltning.

TEMA	SKILDRING	STATUS	ANSVAR
BRUKERUNDERSØKELSE	Kartlegging ved bruk av undersøkesskjemaer		Forvalter/ SNO/ekstern oppdragstaker
SÅRBARHESTSVURDERING - Slitasje og erosjon, naturtyper og økosystem, samt sensitive arter	Sårbarhetsvurdering av de mest brukte ferdselsårene og området rundt disse		Ekstern oppdrags--taker
OVERSIKT OVER ANTALL BESØKENDE	Overnattinger på de åpne hyttene – spørreskjema/hyttebok i hyttene. Ferdsestellers på bestemte ferdselsårer.	Pågående	SNO
KARTLEGGING AV REISELIVET	Oversikt over <ul style="list-style-type: none"> - Overnattingsbedrifter - Aktivitetsbedrifter 		Forvalter
REINDRFT	Oppdatere og kartlegge eksisterende kunnskap		Forvalter
LOKALE OG REGIONALE BRUKERINTERESSER	Kartlegge den regionale og lokale bruken i området knyttet til jakt, fiske og friluftsliv		Forvalter
KARTLEGGING AV KULTURMINNER	Kartlegge utsatte områder. Sammenstille eksisterende kunnskap og peke på sårbare områder og verdifulle kulturminner med eventuelle skjøtelses- og informasjonsbehov.	Temakart i forvaltningsplanen. Kommunene sine kulturminneplaner.	Forvalter, Finnmark Fylkeskommune og Sametinget
LANDSKAPSKVALITET OG KARAKTER	Vurdere bruk av området opp mot opplevelseskvalitet og tilretteleggingsgrad		Ekstern oppdragstaker
OVERSIKT OVER TILRETTELEGGING FOR FRILUFTSLIVET	Oversikt over eksisterende tilrettelegging oppsummeres i vedlagt liste til besøksplanen	Pågående	Forvalter
EKSISTERENDE NATURFAGLIG KUNNSKAP	Forskjellige rapporter i sammenheng med verneprosessen. Avdekke manglende kunnskap.	Må sammenstilles	Forvalter
FORVALTNINGSPLANEN	Skal ferdigstilles i 2019		Forvalter

- SNO = Statens Naturoppsyn

3 Interessenter

Når det gjelder forvaltning av norsk natur er mange aktører involverte, både i det private og det offentlige. En besøksstrategi vil ofte bli bedre om flere føler eierskap til planen. Det er derfor viktig at man involverer flest mulig under prosessen. Vi mener følgende interesser bør involveres i arbeidet med besøksstrategien:

- Grunneiere og rettighetshavere, her under Finnmarkseiendommen
- Porsanger og Kvalsund kommuner
- Sametinget
- Frivillige organisasjoner innen jakt, friluftsliv og naturvern (Lokallag av Norsk Ornitologisk forening, Porsanger og omegn sopp og- nyttevekstforening m.fl.)
- Reiselivsaktører og – organisasjoner
- Næringsliv – særlig reindrift
- Den norske turistforening
- Statens naturoppsyn
- Fylkeskommuner og Fylkesmannen
- Besøkssenter nasjonalpark – Stabbursnes Naturhus og Museum
- Rådgivende utvalg
- Bygdelag
- Ulike faginstusjoner
- Eventuelt andre lokale ideelle lag og foreninger

4 Metodikk og medvirkning

Det finnes flere metoder og muligheter for medvirkning til besøksstrategien:

- Medvirkning fra lokalsamfunnet (åpne folkemøter etc.)
- Egne temamøter eller møter med spesielle grupper (reindrift, grunneiere og hjemmelshavere, bygdelag, reiselivet ol.)
- Møter med kommunene (miljø- og næringsavdeling, ev. adm. kontaktutvalg)
- Kommunikasjonskanaler for informasjon og innspill – lokale media, sosiale media, nettside.
- Formidlingsarbeid rettet mot skole eller andre grupper
- Involvere lokale i prosess for å skape et engasjement
- Samarbeid med Besøkssenter nasjonalpark – Stabbursnes Naturhus og Museum
- Samarbeid med Rådgivende utvalg
- Bruke eksisterende grupper og etablerte organisasjoner

For effektivisering av prosessen kan møter gjennomføres av styreleder og forvalter på vegne av nasjonalparkstyret, med mindre annet avtales av nasjonalparkstyret.

Prosjektleder (nasjonalparkforvalter) gjennomfører hyppige uformelle prosjektmøter

med prosjektmedarbeiderne. Prosjektmøtene skjer fortløpende etter behov, på kort tids varsel i forkant av møtet. Det skrives ikke referat fra prosjektmøtene.

Møter med referanse-/samarbeidsgrupper og ressurspersoner/-grupper gjennomføres også etter behov, men sjeldnere og med invitasjon sendt ut i god tid før møtet. Det skrives referat fra møter i Rådgivende utvalg, samarbeidsgrupper (reiselivsaktører, reindriften ol.) og ev. hvis det opprettes et administrativt kontaktutvalg med kommunene.

5 Organisering og roller

Prosjektansvarlig

Stabbursdalen nasjonalparkstyre

Styringsgruppe

Stabbursdalen nasjonalparkstyre

Mandat: overordna ansvar for prosjektet og prosjektresultatet

Prosjektleder

Nasjonalparkforvalter Karoline Salmila

Mandat: ansvarlig for gjennomføring og utarbeidelse av besøksstrategi, sekretær for styringsgruppa.

Prosjektleder planlegger og gjennomfører nødvendige møter og anskaffelser ved behov.

Prosjektleder rapporterer til nasjonalparkstyret ved årsslutt. Om det kommer ny kunnskap og prosjektplanen trenger justeringer vil prosjektleder informere nasjonalparkstyret fortløpende.

Referansegrupper

Rådgivende utvalg for nasjonalparkstyret

Administrativt kontaktutvalg med kommunene og nasjonalparkstyret ved ev. opprettelse

Mandat: delta i drøfting og gi innspill slik at arbeidet som blir utført er relevant, faglig forankret og riktig prioritert i henhold til prosjektets formål.

Ressurser

Torkjell Morset, Statens naturoppsyn avd. Lakselv

Miljødirektoratet

Fylkesmannen i Troms og Finnmark

Stabbursnes Naturhus og Museum

6 Tidsplan og milepæler

	HVA	NÅR TID	HVEM	GJENNOMFØRING
Fase 1	OPPSTART			
	Vedta prosjektplan	05.02.2018	NPS	NPS/ Forvalter
	Oppstartsmøte i arbeidsgruppe	Vår 2018	Forvalter	NPS/ administrativt fagutvalg (kommunene)
Fase 2	HENTE KUNNSKAP			
	Besøksundersøkelse i felt	01.06.- 9.10.2018	SNO/ Forvalter/ Ekstern konsulent	SNO/ Forvalter/ Ekstern konsulent
	Analyse av brukerundersøkelsen, samt den tidligere brukerundersøkelsen	16.10.2018 - 31.3.2019	Ekstern konsulent	Ekstern konsulent
	Ferdselsteller	01.06.- 9.10.2018	SNO	SNO
	Sårbarhetskartlegging	2019	Ekstern konsulent/ SNO/ Forvalter	Ekstern konsulent/ SNO/ Forvalter
	Kartlegge reiselivet og reiseaktiviteten i området	01.10.2018 -31.05.2019	Forvalter	Forvalter/ berørte kommuner
	Møte med ulike interessegrupper	Tidsbruk 2,5 år	NPS/Forvalter	NPS/Forvalter
	Kartlegge kulturminner	2019	Ekstern konsulent/ Fylkeskommunen/ Sametinget	Ekstern konsulent/ Fylkeskommunen/ Sametinget
	Møte med Rådgivende utvalg	Årlig, november måned.	NPS/ SNO/ Forvalter	NPS/ SNO/ Forvalter
	Sammenstille kunnskapen om området	Tidsbruk 5 mnd.	Forvalter	Forvalter
Fase 3	UTARBEIDE STRATEGI			
	Forenklet høring – Involvering og forankring eksternt. Møter og befaringer	Vår 2020	NPS/ Forvalter	NPS/ Forvalter
	Lage tiltaksplan basert på nåværende tiltaksplan	Årlig	Forvalter	NPS/ Forvalter

	Kommunikasjonsplan/ formidlingsplan	Høst 2019	Forvalter/ Besøkssenter nasjonalpark	NPS/ Besøkssenter nasjonalpark
	Vedta besøksstrategi	31.12.2020	NPS	NPS
Fase 4	TILTAK			
	Prosjekttere og gjennomføring av tiltak	2018-2025	Forvalter/ Ekstern konsulent	SNO/ Ekstern konsulent
	Overvåke tiltak og bruk, lage vedlikeholdsplan	Kontinuerlig	SNO/ Forvalter	SNO/ Forvalter

- NPS = Nasjonalparkstryet

7 Finansieringsplan

Aktivitet/Tiltak	2018	2019	2020
Brukerundersøkelse inkludert etterundersøkelse og gammel undersøkelse	100 000	300 000	
Sårbarhetsvurdering		300 000	
Kartlegging av kulturminner		300 000	
Møtevirksomhet	30 000	30 000	30 000
Innfallsport Stabbursnes – skisseprosjekt portal		300 000	900 000
Innfallsport Okselv	300 000 - Bastingammen		200 000
Tilrettelegging på andre innfallsporter - Oppdatere informasjonspunkt			300 000
Tiltak i henhold til sårbarhetsvurderingen	40 000	40 000	300 000
Utarbeide besøksstrategi – involvering av interessegruppene			30 000
Total	470 000	1 270 000	1 760 000

8 Kritiske suksessfaktorer

- Årlig budsjettprioriteringer fra Miljødirektoratet/ Klima- og miljødepartementet til gjennomføring av besøksstrategi og tiltak i tiltaksdelen til besøksstrategien.
  - Tiltak: God forankring i prosjektplanen og besøksstrategien.
- Prioritering av midler i nasjonalparkstyret.
  - Tiltak: God forståelse av prosjektet og kunnskap i styret
- God prosjektstyring som sikrer framdrift i prosjektet.
- Arbeidskapasitet hos forvalter og prioritering i forhold til andre faste oppgaver.
- Høy kvalitet på kunnskapsgrunnlaget
  - Om naturgrunnlaget og om sårbare lokaliteter og arter
  - Om kulturminner og kulturmiljø
  - Om de besøkende og potensielle nye gjester
  - Om reindrift som næringsaktør
  - Om reiselivsaktørene eller andre næringsdrivende og forpaktere
- God leveranse og veiledning av mål, maler og verktøy til besøksstrategi og merkestrategi fra Miljødirektoratet.
  - Tiltak: Godt samarbeid og dialog mellom de ulike ledd i nasjonalparkforvaltningen.
- Velge tilretteleggingstiltak som treffer målgruppene med ønsket effekt.
  - Tiltak: Tett dialog med reiselivsnæringen og andre brukergrupper for å definere ønsker og behov fra utvalgte målgrupper.
- Dialog og samarbeid med andre aktører (kommunene, fylkeskommunen, reiselivet, grunneiere, andre brukerinteresser, lokalbefolkning, konsulenter etc.).
- Gjensidig deltakelse fra lokalsamfunnet.
- Informasjonsflyt mellom involverte parter.
- Besøksstrategien må være praktisk gjennomførbar.

9 Veien videre

En endelig vedtatt besøksstrategi vil være førende for alt arbeid med besøksforvaltning framover for Stabbursdalen nasjonalpark og landskapsvernområde. Tiltak knyttet til besøksstrategi vil i noen tilfeller være påbegynt eller settes i gang før strategien er vedtatt. Det skyldes stor etterslep når det gjelder behov for tilrettelegging i forhold til et forventet økende besøkstall på noen av våre innfallsporter. Påbegynte tiltak og prosjekter vil også videreføres og fullføres slik det allerede er vedtatt av styret. Etter besøksstrategien er vedtatt vil det bli et økende behov for tiltaksmidler både til tilretteleggings- og informasjonstiltak, sikkerhet og fremtidig vedlikehold. Tiltaksplaner blir utarbeidet med et fem års perspektiv og rulleres årlig med bakgrunn av besøksstrategien og andre skjøtsels- og forvaltningsbehov. Både tiltaksplaner og besøksstrategi er viktige deler av forvaltningsplanen. Besøksstrategien bør tas opp til ny behandling hvert 4. år.

Når det gjelder informasjonsdelen av besøksstrategien vil det fortsettes med et tett samarbeid med Besøkscenter nasjonalpark – Stabbursnes Naturhus og Museum.

10 Definisjoner

Besøksforvaltning

Å legge til rette for og styrke bruken av en nasjonalpark slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapelsen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Besøksstrategi

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for vernemordet. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendig for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskapelse i et verneområde, slik at man oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.

Prinsipp

Dersom det er motstridende målsetninger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskapelse, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

Definisjoner hentet fra Miljødirektoratets veileder M-415-2015.

Norges nasjonalparker

Kontaktinformasjon Norges nasjonalparker

Telefon: 03400/73 58 05 00 | Faks: 73 58 05 01
E-post: post@miljodir.no
Nett: www.miljodirektoratet.no
Post: Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim
Besøksadresse: Brattørkaia 15, 7010, Trondheim